

Aspsele

Aspsele ligger på de vida molanden efter Gideälven längst norrut i socknen efter länsvägen till Fredrika.

Här togs ett nybygge upp år 1780 med 15 frihetsår av förre gästgivaren i Bredbyn Nils Winter, f. 1728 i Tynderö i Medelpad. Från Bredbyn flyttade han 1776 och köpte nybygget Remmarn av nybyggaren Nils Nilsson. Där kvarstannade han endast några år, varefter han bosatte sig i Aspsele som nybyggare på äldre dagar. Denne man, stamfar till den Winterska släkten, var en betydande person, som försökt sig på litet av varje, bl. a. hade han varit vice kronolänsman och hade även ägnat sig åt målning av flera kyrkor. Han

efterträddes i Aspsele av sin son Nils Winter d. y., f. 1764, d. 1821. Han var gift med Catharina Persdotter, f. 1764. Utom arbetet på nybygget var han även fjärdingsman, och dessutom fungerade han som kyrkvärd. Släkten Winter kom sedan att fortsätta flera generationer i Enkullen med Nils Winters son Olof och dennes ättlingar, liksom att andra ättlingar återfinns i Aspsele.

Byn utvecklades tämligen snabbt, och i Fredrika husförhörskbok fr. o. m. år 1821 omtalas bl. a. nedanstående inbyggare:

Under nr 1: Ovannämnde Nils Winter d. y. med hustru och barnen Cajsa Greta f. 1793, Nils f. 1795 vilken senare tog sig namnet Asplund, Pehr f. 1799 som kallade sig Brodin, dottern Brita Stina f. 1802, samt söner Johan f. 1806 och Olof f. 1810.

Bonden Jon Svensson, f. 1797, med familj. Han var gift med Nils Winter d. y:s dotter Cajsa Stina. De hade bl. a. sonen Sven, f. 1822, som tog sig namnet Falberg och blev klockare.

Under nr 2: Nils Asplund, f. 1795, med hustrun Anna Sofia Hindriksdotter, f. 1795, jämte barn.

Under nr 3: Pehr Brodin, f. 1799, gift med Karin Nilsdotter, f. 1797, jämte barn.

Torparen och skräddaren Jon Stenlund, f. 1786, med hustrun Anna Cajsa Pålsdotter, f. 1793. De hade bl. a. dottern Anna Lisa, f. 1828, senare gift i Aspsele härnedan.

Inalles redovisas 39 invånare på tre fastigheter.

I husförhörslängden för år 1853 – alltså 30 år senare – upptas bl. a. följande inbyggare:

Johan Johansson, f. 1805, med hustrun Magdalena Persdotter, f. 1807. Familjen hade många barn.

Änkan Sara Lisa Danielsdotter, f. 1806, med åtta barn.

Pehr Persson, f. 1777, d. 1869, med hustrun Christina Persdotter, f. 1803, och flera barn.

Johan Olof Johansson, f. 1829, och son till ovannämnde Johan Johansson. Han var gift med Anna Lisa Jonsdotter, f. 1828, och de hade flera barn. Hon var dotter till den förut nämnde Jon Stenlund.

Inhyesmannen (hyresgästen) Sven Persson, f. 1817, med hustrun Stina Lovisa Gustafsdotter, f. 1824, familjen var stor.

År 1853 hade byn ökat till 63 personer, därav icke mindre än 16, som anges vara pigor och drängar.

Aspsele skattelades år 1858 till 18½ seland. Det bör här tilläggas, att den avvitrning, som påbörjats i bl. a. Aspsele 1836 och avslutades 1846, hade den konsekvensen med sig, att aspseleborna överklagade densamma, eftersom tvist hade uppstått med åboarna i Studsviken dels angående besittningsrätten till åtskilliga slätterlägenheter, dels angående rågången mot Studsviken. Detta ledde till

Bron över Aspsseleforsen byggdes 1871.

förnyad avvitrning 1858. Därvid gjorde Aspssele byamän gällande att rågången borde flyttas in på Studsvikens hemman samt att vissa slätterlägenheter, som tilldelats krononybygget Högåsen, borde förnas med Aspssele by. Ärendet gick till Kungl. Maj:t, och dom meddelades den 4 maj 1861. Utslaget undertecknat av konung Karl XV blev att aspsselebornas överklagande avslogs med bl. a. följande motiveringar: Någon rågångsändring ansågs icke befogad, och dessutom kunde aspsseleborna genom röjning och utvidgning av åkermarken ersätta de slätterängar, som Högåsen fått vid avvitrningen. Dessa slätterängar ansågs nödvändiga för nybygget Högåsen, om det skulle fortbestå.

Under perioden 1892–1901 hade befolkningen ökat till 113 personer. Här upptas några familjer:

Arrendator Daniel Strandberg d. ä., f. 1859 i Kärrsjö, d. 1951, med hustrun Anna Lovisa Nyström, f. 1859 i Bjurholm. De blev stamföräldrar till den Strandbergska släkten i Aspssele.

Arrendator Jonas Wiklund, f. 1860, d. 1896, med familj.

Förmånstagare Jonas Nyström, f. 1829, med hustrun Anna Stina Persdotter, f. 1830.

Torparen Per August Nyström, f. 1858 i Bjurholm, med hustrun Kristina Maria Kristoffersdotter, f. 1856. De hade sju barn, bl. a. sonen Gottfrid härnedan.

86-åriga fru Gena Strandberg, Aspsela, är en värdig representant för sin bygd.

Arrendator Kristoffer Persson, f. 1830 i Fredrika, med hustrun Anna Gustava Brodin, f. 1832. De hade stor familj.

Gustav Nylund, kallad »Finn-Gustav», f. 1839 i Oravais i Finland, med hustru och tre barn.

Torparna Nils Petter Asplund, f. 1860, och Frans Danielsson-Staaf, f. 1862, med familjer.

Från 1850- och 1860-talen kan ytterligare några familjer nämnas:

Bonden Jonas Leonard Strandberg, f. 1889, d. 1958, med hustrun Tekla Eugenia (Gena), född Brodin 1889 i Stavarsjö, och barn.

Bonden Daniel Albert Strandberg d. y., f. 1886, d. 1957, med hustrun Kristina Karolina, f. Brodin 1882, och barn, bl. a. åkeriägare Einar Strandberg.

Nils Johan Winter, f. 1873, d. 1953, med hustru och barn, bl. a. sonen Gustav Adolf Winter, f. 1909. Han är i rakt nedstigande led ättling till den förste nybyggaren Winter. Och slutligen kan nämnas Kristoffer Gottfrid Nyström, f. 1882, d. 1952, och hans ättlingar, vilka härstammar från den tidigare nämnde Per August Nyström.

Med utgången av 1974 hade Aspsela en befolkning av 58 personer, en utveckling liknande övriga byars.

Här som i andra björnabyar har jordbruk och boskapsskötsel varit ett bra komplement till skogsarbete, vilket kan sägas ha varit huvudnäringsgrenen, i någon mån förstärkt med flottningsarbete i de närliggande vattendragen.

För 50 à 60 år sedan fanns i byn ett 40-tal kor och mer än 10 hästar. Den tiden »getades» korna på skogen, och Einar Strandberg

berättar, att han och en jämnårig kamrat i 10-årsåldern vardera »getade» cirka 20 kor. Nu finns endast några kor och en häst hos ett par jordbrukare.

86-åriga änkefru Gena Strandberg, som är uppvuxen i Stavarsjön och som var »getare» i sin barndom och även var piga i ungdomsåren, då arbetsdagen var lång och årslönen ringa, kan bl. a. berätta, att det odlades mycket lin i Aspsele, vilket kvinnorna under vintern förädlade till garn och vävnader av olika slag. Hon berättar också, att höbärgningen var krävande, då höet skördades på utslätter efter Gideälven och efter Flärkån samt på myrarna intill sjöarna Lill-Studsarn och Stor-Studsarn och efter Studsarbäcken.

Byn hade ursprungligen tre hemman, men genom hemmansklyvningar finns i dag sex hemman. Skogarna tillhör sedan långt tillbaka Mo och Domsjö AB. De nuvarande hemmansägarna besitter därför ägostyckningar.

Aspsele upplevde under 1940- och 1950-talen något av en glansperiod, då firman Edlund & Hörnell med viss framgång drev en postorderfirma.

Aspseleborna älskar sin bygd och vårdar väl arvet från fordom, därom vittnar icke minst de väl underhållna fastigheterna, som ger en viss burgenhet åt byn.